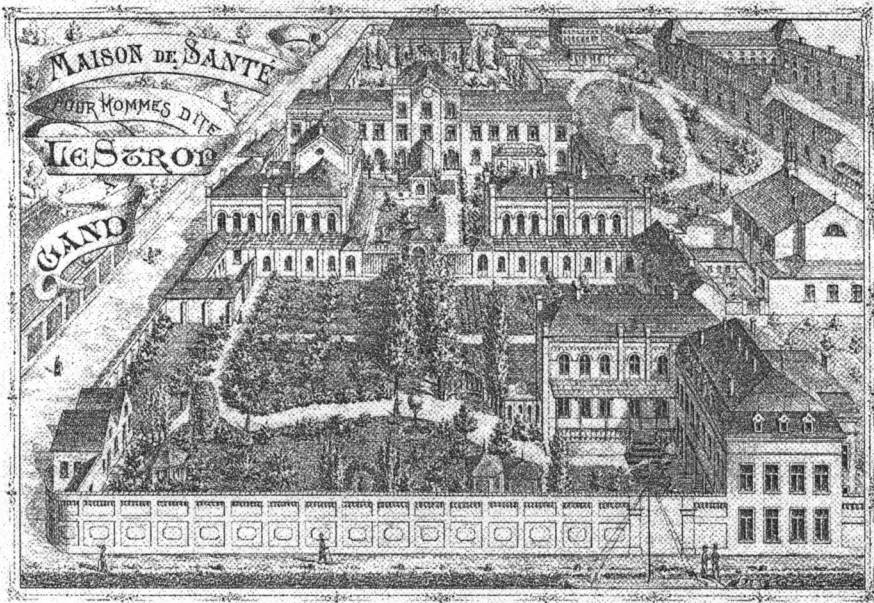

MINDER BEKENDE EN/OF VERDWENEN LOCATIES

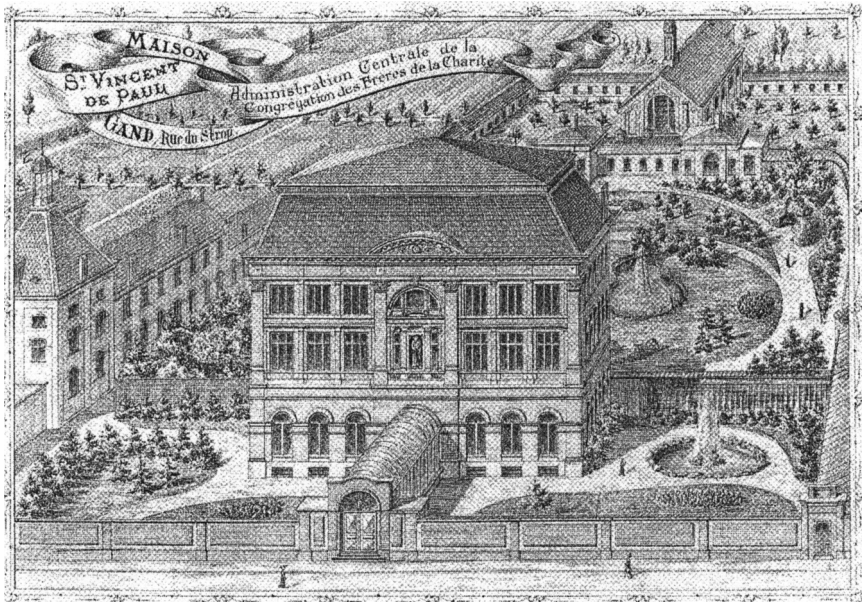
't Strop van de Broeders van Liefde

In het begin van de 19e eeuw had kanunnik Petrus Jozef Triest (1760-1836) te Gent twee congregaties opgericht: de Zusters van Liefde (1803) en de Broeders van Liefde (1807); in 1825 richtte hij ook de Broeders van Sint Jan te Deo op. De Broeders van Liefde zetten zich in voor de misdeelden, de armen, de vondelingen, de blinden, de doofstommen, de krankzinnigen. In 1815 namen de Broeders de zorg op zich voor de “gekken” die in ketens en mensonterende omstandigheden in het Geeraard de Duivelsteen werden opgesloten. Maar de huisvesting bleef lamentabel, de broeders hadden te weinig middelen. Dr. Guislain, de eerste in ons land die krankzinnigheid voorstelde als een ziekte die kon genezen worden, kwam hen ter hulp. De krankzinnigen werden overgebracht naar het voormalig klooster van de Cellebroeders of Alexianen, die eveneens geesteszieken verzorgden, aan de Houtlei (later Instituut Sint-Amand), en dat volgens zijn principes was omgebouwd. Dr. Guislain werd hoofdgeneesheer; de congregatie leverde verplegers en opzichters. In 1857 betrokken de 294 zieken het nieuw gesticht aan de Palinghuizen, Brugse Poort, in de volksmond Saint-Guislain genoemd. Een van de meest bekende patiënten aldaar was ongetwijfeld kunstschilder en tekenaar Oscar Colbrandt, die er verbleef van 1942 tot aan zijn dood in 1959. Sedert 1987 lopen er in het Gesticht belangrijke tentoonstellingen. In 1989 verscheen er een lijvige en rijkelijk geïllustreerde catalogus. Zie ook Ghendtsche Tydinghen, 1990.

De Broeders van Liefde, met als patroonheilige de 17e eeuwse Franse priester Sint Vincentius a Paulo voor wie spiritualiteit en armenzorg heel belangrijk waren, hebben, door hun bijzondere methode van aanpak, de reputatie bekwaam en gespecialiseerd te zijn in het verzorgen van krankzinnigen en het onderwijzen en verzorgen van mentaal gehandicapten en abnormalen. Het is heden een internationale congregatie met huizen in 26 landen, actief in vier werelddelen. De hoofdzetel is nog steeds in Gent gevestigd. Het generaalat werd in 1967 naar Rome overgebracht. In België zijn er een dertigtal kloosters van de Broeders van Liefde, allen verbonden aan een school of een instelling voor geestelijke gezondheidszorg. Waren de eerste Oversten in belangrijke mate betrokken bij de uitbouw en de organisatorische problemen van 't Strop, de voorlopig laatste, Broeder René Stockman, provinciaal overste, werd voor-

Een deel van 't Strop.
Onderaan de Stropkaai, links de St.-Juliaanstraat; helemaal bovenaan de Stropstraat;
midden rechts de kapel.

al geconfronteerd met de reconversie in de psychiatrie sedert 1990 en de herstructureringen in het onderwijs. Tegenwoordig is broeder Stockman generale overste te Rome. De weg die de Broeder van Liefde gaat, is de weg van de liefde. Een weg die hij heeft te gaan samen met de lijdende mens.

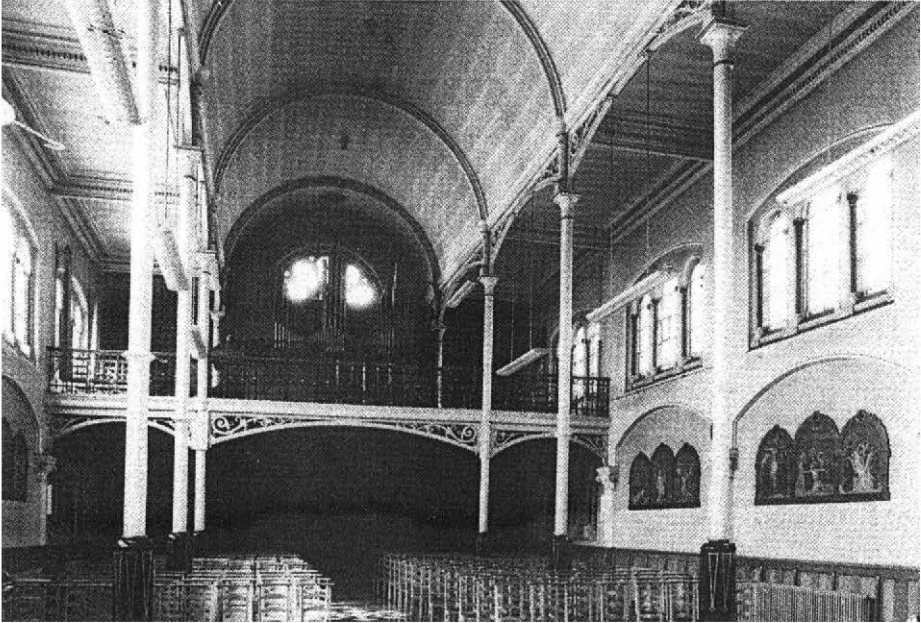
Regelmatig treden novicen in (vooral veel Afrikanen) en worden nieuwe broeders geprofest. In 2009 nog een tiental, waaronder één Belg.

De bocht die de Schelde hier (Stropkaai) neemt richting Sint-Lievenspoort, was buiten de stadsmuren gelegen. Het was voor de scheepvaart van de 18e eeuw en vroeger een moeilijke passage, een echte “strop”. De nieuwe Schelde (Muinkschelde), richting Ter Platen, was toen nog niet gegraven. Vanuit de afspanning ‘t Strop werden verse paarden ingespannen om de boten hier doorheen te trekken.

In 1841 kocht kanunnik Benedictus De Decker, op aandringen van Dr. Guislain, de oude guinguette ‘t Strop bij de Schelde aan de Stropkaai, die er al stond van de 17e eeuw en vooral bekend was voor gebakken blieken, paling en waterzooi... en rijstpap. Het werd door de broeders uitgebreid, verbouwd en omgevormd tot een instelling, une “Maison de Santé” voor mannelijke geesteszieke patiënten uit welstellende families uit binnen- en buitenland, de “heren” van ‘t Strop (zoals de Antwerpse dichter en kunst drukker Joseph Ernest Buschmann, die er in 1853 op 39-jarige leeftijd overleed), die hier een luxueuze verzorging genoten. Dit in tegenstelling met het Alexianenklooster waar arme patiënten (ten laste van de Commissie der Burgerlijke Godshuizen) werden verzorgd. In de achterliggende tuinen werd het Sint-Alfonsushuis opgetrokken. Ook hier was Dr. Guislain de hoofdgeneesheer. De landelijke herberg ‘t Strop werd vanaf 1842 de bakermat van het huidig stropcomplex. Het domein werd geregeld uitgebreid door aankopen van percelen. Naarmate de zieken binnenkwamen, werden er ook nieuwe paviljoenen bijgebouwd. In 1874 kochten de Broeders van Liefde ‘t Strop van kanunnik De Decker. Het onderscheid tussen rijke en arme patiënten is door de democratisering van de gezondheidszorg sedert 1960 volledig opgeheven.

In de 19e eeuw kende deze kant van de stad, Citadelpark-Citadellaan-Schelde, een grote uitbreiding en tussen 1877 en 1900 werden nieuwe straten getrokken tussen de Schelde en de Ottergemsesteenweg, zoals de Lente-, Zomer-, Herfst- en Winterstraat en de Stropstraat. Het domein aan de Stropkaai was toen nog heel landelijk en het was voor de Broeders van Liefde vrij gemakkelijk er nieuwe terreinen te verwerven..

Heden is ‘t Strop een uitgestrekt en veelzijdig complex tussen de Stropkaai, de Sint-Juliaanstraat en de Stropstraat. Er waren of zijn een klein noviciaat (1870-1908), voorheen in de Bijloke; een normaalschool van de Broeders van Liefde, in 1926 naar Zwijnaarde verhuisd, heden Sint-Paulusschool; de kloos-

Kapel van 't Strop. Let op de witte gietijzeren pijlers.

tergemeenschap van Sint-Alfons, opgeheven in 1997; Sint-Alfons kliniek, in 1950 vervangen door nieuwbouw; Sint-Vincentiushuis of Groothuis of het moederhuis van de provinciaal (1897-1967) aan de kant van de Stropstraat; Sint-Jozef, een vrije school voor leerlingen met een mentale handicap ; Sint-Jan Berchmansschool, thans buitengewoon secundair onderwijs Sint-Juliaan ; een psychiatrisch instituut; Sint-Jozefinstituut, voor jonge bewoners van het Dr. Guislaininstituut; een afdeling van De Sleutel; een kliniek; de Effata-gemeenschap (sedert 1996); een neo-romaanse kapel en vooral ook veel ruimte voor binnenplaatsen en tuinen, zoals Dr. Guislain, die de voorkeur gaf aan het platteland voor zijn patiënten, dat zou gewild hebben.

In de voormalige guinguette, die in 1960 werd gesloopt en vervangen door nieuwbouw, bevond zich de afdeling St. Marie voor de hoogste klasse van de betalende patiënten. Deze werd echter in 1960 vervangen door de Sint-Alfonskliniek aan de Juliaanstraat. Er werd in de 20ste eeuw zeer veel gebouwd en al de afdelingen van het complex zijn vandaag verbouwde en vergrote gedeelten, achter een omheiningmuur van 1892. In 1997 fuseerden de Sint-Alfonskliniek en het Dr. Guislainziekenhuis en werden zo één afdeling.

Het vroeger klein noviciaat is een imposant U-vormig gebouw in neoclassicistische stijl, met een door een muur afgesloten voorplein. Het dateert van 1893. Het werd na 2000 afgebroken De neo-romaanse kapel achter de uitgestrekte binnentuin, is een rechthoekig gebouw van vijf traveeën dat dateert van 1894. Ze staat centraal op de campus. De gietijzeren pijlers tussen middenbeuk en zijbeuken zijn het merkwaardigst. Twee lage, rechthoekige zijkapellen werden in 1906 aan het koor toegevoegd. In 1939 werden de banken door stoelen vervangen. Boven het doksaal een dakruiter of punttoren voorzien van galmgaten en vier horlogeplaten. De zijbeuken zijn enkel voorzien van rondboogvormige drielichten. Het roosvenster is van glazenier Cesar Vanhevele. Vroeger gepolychromeerd interieur, heden egaal geschilderd. De middenbeuk is overwelf door een tongewelf; de zijbeuken zijn vlak afgedekt. De kapel zal geklasseerd worden als monument

In 2007 organiseerde het Museum Dr. Guislain een tentoonstelling “200 jaar Broeders van Liefde”.

Literatuur

- L. De Beuckelaer, Kleine geïllustreerde historiek, 1966.
- Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 4 nc. Stad Gent. 19^e en 20ste eeuwse stadsuitbreiding.
- L. de Kezel, archivaris, teksten over de Broeders van Liefde.
- L. de Kezel, 100 jaar Sint-Vincentiushuis, brochure, 1997.
- Internet. Google.

Daniël Van Ryssel